

LUNA

Christian Jacobsen

Bacheloroppgave

«Når enden er god, er allting godt»

- en studie om læringsutbytter av lekser

«All's well that ends well»

- a study of learning outcome of homework

Grunnskolelærerutdanning 5.-10. trinn

2. semester, 2017

Innhold

INNHold	2
NORSK SAMMENDRAG	4
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT)	5
FORORD	6
1. INNLEDNING	7
1.1 BEGRUNNELSE FOR VALG AV TEMA OG FORMÅL	7
1.2 PROBLEMSTILLING	9
1.3 BEGRAPSAVKLARINGER OG AVGRENSNINGER	9
1.4 FORSKNING	9
1.5 OPPGAVENS STRUKUR	10
2. TEORI	11
2.1 DEFINISJON AV LEKSER.....	11
2.2 GRUNNER TIL Å HA LEKSER	11
2.2.1 <i>En god lekse</i>	12
2.2.2 <i>Foreldrenes viktige rolle</i>	12
2.3 EFFEKTEN AV LEKSER	13
2.4 «MISSING OUT ON THEIR CHILDHOODS».....	14
2.4.1 <i>Opprettholder sosioøkonomiske forskjeller</i>	15
2.5 TILPASSET OPPLÆRING OG MOTIVASJON	15
2.6 HONNETS ANERKJENELSESTEORI	16
3. METODE	18
3.1 DEFINISJON AV METODE	18
3.2 VALG AV METODER	18
3.2.1 <i>Litteraturstudie</i>	18
3.2.2 <i>Kvalitativ metode</i>	19
3.3 VALG AV INFORMANTER.....	19
3.4 GJENNOMFØRING.....	19
3.5 KRITIKK AV EGEN METODE	20
4. PRESENTASJON AV FUNN	21
4.1 ANALYSE AV INFORMANTENES SVAR.....	21

5. DRØFTING	22
5.1 REPETISJON AV KJENT STOFF	22
5.2 EFFEKTEEN AV LEKSER	23
5.3 FORELDRE OG LEKSER	24
5.4 ANERKJENNELSE OG LÆRINGSTEORIER	25
6. KONKLUSJON	27
LITTERATURLISTE.....	28
7. VEDLEGG.....	31
7.1 SAMTYKKESKJEMA	31
7.2 INTERVJUGUIDE.....	33

Norsk sammendrag

Tittel: «Når enden er god, er allting godt» - en studie om læringsutbytte av lekser	
Forfatter: Christian Jacobsen	
År: 2017	Sider: 33
Emneord: Lekser, læringsutbytte, læringsteorier, anerkjennelse	
Sammendrag: <p>Denne oppgaven handler om hvordan lekser kan øke elevenes læringsutbytte. I et forsøk på å finne ut av dette, setter oppgaven forskjellige resultater fra undersøkelser gjort om dette emnet, opp mot hverandre. Resultatene fra undersøkelsene er varierende – noen mener at lekser påvirker læringsutbyttet til elevene positivt, mens andre mener lekser har liten, om ingen effekt. Teoriene om lekser blir også sett i lys av forskjellige læringsteorier, og Honneth sin anerkjennelsesteori. Denne anerkjennelsesteori er ikke designet for skolen, men det er en teori som gjelder mennesket. Dette gjør den ekstra interessant å se i sammenheng med lekser. Konklusjonen i denne oppgaven er at lekser kan øke læringsutbyttet til elevene dersom de blir gjort på riktige premisser.</p>	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: «All's well that ends well» - a study of learning outcome of Homework	
Author: Christian Jacobsen	
Year: 2017	Pages: 33
Keyword: Homework, learning outcome, learning theories, recognition	
Summary: <p>This bachelor thesis concerns how homework can enhance the learning outcome of students. In an attempt to find out, the paper compares results from different studies on the subject. Results from the studies vary - some conclude that homework has a positive influence on students' learning, whereas others suggest they have little, if any influence at all. Theories on homework are also seen in light of various learning theories, as well as Honneth's theory of recognition. This theory is not designed for school or education, but it is one that concerns the human being. This makes it extra interesting to see it in the context of homework. The bachelor thesis concludes that homework can improve students' learning outcome if executed on the right premises.</p>	

Forord

De første tankene bak denne oppgaven fikk jeg mens jeg hadde praksis på høsten av mitt andre studieår. Jeg og resten av praksispartiet rettet hjemmelekser, og det var da jeg kom til å tenke på om elevene egentlig hadde noe utbytte av å gjøre disse leksene. Denne tanken festet seg i hodet og det har vært noe jeg har grublet mye over siden da. Da vi skulle velge et tema å skrive om, ble det veldig naturlig å velge nettopp lekser. For meg har lekser alltid vært en del av hverdagen, og jeg har alltid gjort det jeg skal. Selv om det av og til var kjedelig å jobbe med skoleoppgaver etter skoletid, føltes det ikke som unødvendig bruk av tid. Før jeg begynte med denne oppgaven var jeg litt i tvil om lekser kunne utgjøre en stor forskjell på elevenes læringsutbytte. Underveis i skriveprosessen har det bare blitt tydeligere og tydeligere at lekser *kan* gjøre en forskjell, dersom de gjennomføres på en god måte. Jeg har uten tvil fått et nytt syn på lekser, og det vil jeg ta med meg videre i min yrkeskarriere.

Jeg vil også benytte muligheten til å takke min faste kollokviegruppe som alltid stiller opp for faglige diskusjoner. Vi kan alltid spørre hverandre om hjelp og råd. Alt blir litt enklere når man kan arbeide i omgivelser man kan føle seg trygg og komfortabel i. Jeg vil også takke min veileder, Kari Myrbakken, for den interessen du viser for arbeidet mitt og alle de rådene du har gitt meg. Takk til min kjære samboer som alltid er like forståelsesfull for at humøret ikke alltid er på topp i slike skriveprosesser. Helt til slutt vil jeg takke mine informanter som var så vennlige å stille opp til intervju.

Hamar, 24. mai 2017

1. Innledning

Skolen er en av samfunnets viktigste institusjoner og den skal sørge for opplæringen av barn og unge slik at de kan fungere som selvstendige samfunnsborgere i et demokratisk samfunn (Imsen, 2016, s. 95). Dette er et stort og ærefullt oppdrag lærerne er pålagt og det mest spennende med dette oppdraget, er at det ikke finnes noe fasitsvar på *hvordan* oppdraget skal utføres. Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringa i samsvar med lærerplaner (Opplæringsloven, 2017, § 2-3) Det er med andre ord opp til den enkelte lærer å avgjøre hvilke metoder som skal brukes og hvordan læringen skal skje. Det finnes utallige metoder å drive opplæring på. Metoden hvor læreren formidler kunnskaper muntlig til elevene sine, er kanskje den metoden de fleste kjenner igjen fra sin egen skolehverdag. Den andre opplæringsmetoden mange vil kjenne igjen fra sin egen skolehverdag, er muligens ikke en metode folk har tenkt over som en opplæringsmetode; nemlig lekser.

1.1 Begrunnelse for valg av tema og formål

Lekser har vært et kjent fenomen i skolesammenheng nesten like lenge som skolen har eksistert. Dette er overraskende for mange, ettersom det ikke finnes noen direkte hjemmel for å gi lekser i opplæringsloven (Utdanningsdirektoratet [Udir], 2014). Tross en lang eksistens har det derimot vært gitt lekser av ulike hensikter opp igjennom skolehistorien. I de første årene hvor lekser ble brukt i skolen, ble de gitt som en straff for uskikkelige elever som hadde oppført seg dårlig eller ikke kunne leksene sine (Opplandsarkivet avd. Maihaugen [OPAM], s.a.). I den norske skolen i dag blir lekser heller brukt som en del av læringsarbeidet på de ulike skolene. Dette er et godt eksempel på at fortiden er med på å påvirke hvordan skolen er, hvordan den endres, og hva som foregår der (Haug, 2012, s. 23). Det er tydelig at det har skjedd en utvikling når det gjelder lekser. Hensikten med leksene har gått fra å være en straff til å bli et læringsfremmende tiltak.

Fra min egen skolegang husker jeg at lekser alltid var strevsomt. Det var ikke nødvendigvis vanskelig oppgaver, men det var heller min indre motivasjon for å gjøre leksene som var dårlig. Leksene ble ofte gjort fort og unøyaktig fordi jeg ville bare 'bli ferdig med det' – det var andre ting som fristet mer enn å arbeide med skole på fritiden. I ettertid er det først i voksen alder at jeg har forstått hvorfor lærere gir lekser. Jeg har fått flere tanker og økt kunnskap rundt

temaet etter at jeg ble lærerstudent. Leksedebatten fikk for alvor et oppsving i 2014 og det var mange forskjellige meninger om lekser. En av grunnene til det store engasjementet i debatten, kan være at det er aktuelt for veldig mange. Ikke bare for elever fordi de mest sannsynlig har lekser på skolen, men også for foreldre med barn i skolealder. De aller fleste har et forhold til lekser, og derfor vil det være blandede meninger om lekser (Torbergsen, 2015, s. 13).

Skolen har alltid hatt ulike funksjoner og formål til ulike tider. Elevene skal alltid ha et utbytte av å være der (Haug, 2012, s. 27). Skolen er en arena hvor læring skjer systematisk etter et oppsatt program der de nasjonale læreplanene gir de viktigste føringene (Imsen, 2014, s. 57). Det er læring som skal stå i fokus når elevene er på skolen, og det er lærerne som skal legge til rette for at læringen kan skje. Elevenes læringsutbytte burde være det som står i fokus i alt det lærerne gjør i forhold til elevene – både undervisning og andre situasjoner hvor elever er involvert. Når læring i skolesammenheng diskuteres, er det ofte at lekser blir nevnt. Det er mye uenigheter rundt effekten lekser har på elevenes læringsutbytte. Thomas Nordahl (2012) og Torbjørn Falch (Helljesen, 2015) sier for eksempel at lekser generelt har en positiv effekt på elevers læring, mens Alfie Kohn (2006) sier at lekser fører til at barn går glipp av sin barndom.

Lekser er en stor del av hverdagen for mange elever i den norske skolen, og som kommende lærer synes jeg det ville være interessant å undersøke om leksene faktisk har noen effekt. Fra min egen skolegang hadde jeg det inntrykket at lekser var til for at vi elever skulle lære å mestre oppgaver på egenhånd, samtidig som vi skulle lære noe mer om emnet vi jobbet med. Etter å ha vært ute i praksis og sett hvordan dagens elever arbeider med lekser, ble jeg mer nysgjerrige på om leksene var læringsfremmende eller ikke. Det var lenge siden jeg hadde hatt noen erfaringer med lekser selv, og dette gjorde at jeg reflekterte litt rundt *hvorfor* man egentlig har lekser. Samtidig er lekser et fenomen i skolen, som stadig diskuteres. Hvis man søker på «lekser» på Google får man opp omtrent 770 000 resultater (0,38 sekunder) (Google, s.a.). Dette er klare tegn på at lekser diskuteres mye på nett. Resultatene som kommer opp, er gjerne fra de store norske avisene som har gjort intervjuer med kjente norske skoleforskere. Bare ved å lese titlene på søkeresultatene, kan man konkludere med at det er uenigheter om

hvor stor effekt lekser har på elevenes læringsutbytte. For eksempel skriver VG at «lekser skaper angst», mens Aftenposten skriver at «lekser er bra for elever».

1.2 Problemstilling

På bakgrunn av de observasjonene og momentene presisert over, ønsker jeg å undersøke følgende:

- *Hvordan kan lekser øke elevenes læringsutbytte?*

1.3 Begrapsavklaringer og avgrensninger

Læringsutbytte (engelsk «learning outcome») brukes til å vurdere om læringen er vellykket eller om undervisningen har vært effektiv (Imsen, 2014, s. 65).

Med begrepet «lekser» menes de arbeidsoppgaver elevene får av sin faglærer, som skal gjøres på egenhånd, eventuelt med hjelp fra familie, etter skoletid.

Mange skoler starter med lekser allerede i førsteklasse og gradvis blir det mer lekser jo lengre man kommer i skolegangen. Denne oppgaven vil kun dreie seg om lekser knyttet til storskolen og ungdomstrinnet. Lekser på småskolen vil ikke bli omtalt i denne oppgaven.

Leksehjelp – vil ikke omhandle leksehjelp ettersom dette kun blir praktisert på utvalgte trinn. Fokuset vil ligge på lekser og hjemmearbeid slik flesteparten av skoler har i dag.

1.4 Forskning

Fagstoff og forskning som er brukt i denne oppgaven er hentet fra litteratur, faglige artikler, avisartikler, og noen intervjuer gjort med fem elever på ungdomstrinnet. Nordahl (2012), Helljesen (2015) og Gustafson, Sevje & Saabye (2012) er den litteraturen som har gitt meg mest data om lekser. Denne litteraturen har en positiv holdning til leksene. Disse forfatterne er enig om at lekser har en positiv effekt på elevers læring, selv om det er noen kriterier som må være innfridd. På den andre siden har også Kohn (2006) gitt meg mye data om lekser. Denne litteraturen har en helt annen holdning til lekser enn de tidligere nevnte. Her blir lekser sett på som noe negativt fordi det gjør at barna mister mye av barndomstiden sin. Jeg har også

brukt mye annen litteratur om pedagogiske begreper som er nært knyttet til lekser. Imsen (2014), Imsen (2016) og Postholm, Munthe & Krumsvik (2012) er noen eksempler på litteratur som har vært til god nytte. Jeg har også brukt en masteroppgave, Torbergesen (2015), med et tema som har flere likheter med denne oppgaven. En teori det også kan være interessant å sette leksedebatten inn i, er den tyske sosialfilosofen Axel Honneth sin anerkjennelsesteori. Dette er ikke en teori som tar for seg noe skolefenomen, men det er en teori som gjelder mennesket. I tillegg har jeg gjort min egen forskning gjennom intervjuer av elever. Dette ga meg flere interessante data jeg kunne se på i lys av teorien.

1.5 Oppgavens struktur

Det første kapitlet er innledningen. Her blir bakgrunnen for valg av tema redegjort, problemstillingen blir presentert og teorien blir presentert. Deretter følger oppgavens struktur.

Kapittel to er teoridelen i oppgaven. Her blir relevant teori som er knyttet til lekser presentert. Denne teorien blir også et grunnlag for drøftingen.

Kapittel tre handler om metode. Mine metodevalg blir definert og begrunnet.

Det fjerde kapitlet presenterer min analyse svarene jeg fikk i mitt intervju.

Kapittel fem er drøfting. Her blir de ulike teoriene satt opp mot hverandre og drøftet. Intervjuene blir også sammenlignet med teorien.

Kapittel 6 er konklusjonen på oppgaven med begynnelse for hvorfor konklusjonen er som den er.

2. Teori

2.1 Definisjon av lekser

Kunnskapsdepartementet har ingen definisjon på begrepet lekser av den enkle grunn at vi ikke har noe lovpålegg om at elevene skal ha lekser. En vanlig definisjon av lekser er at de er elevenes egenarbeid med lærestoffet utenom timene som er avsatt til fag (Gustafson & Sevje, 2012, s. 6). Lekser kan defineres som skoleoppgaver som elevene er pålagt å gjøre hjemme utenom skoletiden (Udir, 2016, s. 2). Forskning viser at gode lekser skal være et selvstendig arbeid. Leksene er som regel stoff som er gjennomgått på skolen og som elevene skal gjøre hjemme (Udir, 2016, s. 2). Leksene er et velkjent fenomen i skolehistorien. I første halvdel av 1800-tallet hadde vi i Norge det som kalles for omgangsskole. Her var det prestene som hadde ansvar for å utdanne barna. Hensikten med denne opplæringen var å forberede barna til konfirmasjon gjennom opplæring i kristendom. Leksene på denne tiden besto ofte av å lære seg bibelvers utenat. Det som er interessant å merke seg når det er snakk om lekser, er at de har overlevd på tross av alle reformer og endringer som har skjedd opp gjennom skolehistorien. Lekser er en gammel tradisjon i norsk skole (Torbergesen, 2015, s. 67).

2.2 Grunner til å ha lekser

Spørsmålet mange har stilt i leksedebatten er: Hvorfor har vi lekser? Ifølge Gustafson, Sevje & Saabye (2012) finnes det flere grunner til dette. Leksene kan for eksempel hjelpe elevene til å nå kompetansemålene i faget og på den måten fremme læring. Videre vil det øke elevene mulighet til å ta ansvar for egen læring. Leksene gjør at elevene blir mer inkludert i sin egen opplæring. Skolene er også lovpålagt gjennom opplæringsloven (1998, § 1-1), som sier at elevene skal ha medansvar og rett til medvirkning. Hjemmearbeidet kan også hjelpe elever til å arbeide mer effektivt ved at de må disponere tiden sin og planlegge arbeidet slik at de blir ferdig til rett tid (Gustafson et al., 2012, s. 6). Jo eldre elevene blir, jo viktigere er det at de deltar i planleggingen av leksearbeidet. Det er ikke nødvendig å gjøre alle lekser med en gang fordi det vil være en fordel å vente til lærestoffet er grundig gjennomgått på skolen. En god planlegging innebærer at det blir gjort litt lekser hver dag (Gustafson et al., 2012, s. 12).

Leksene er også en måte å skape kontakt mellom skolen og hjemmet (Gustafson et al., 2012, s. 6). Samtidig kan de skape en god kontakt mellom foreldre og barn. Leksene gjør det mulig for foreldrene å følge med i barnas læring og utvikling. Foreldrene kan gjøre seg kjent med skolebøkene og de kan bidra til engasjement og forståelse av at skolegang er viktig (Nordahl, 2012). Lekser utvikler elevenes arbeidsvaner, disiplin og evne til selvstendig problemløsning (Udir, 2016, s. 2). Dette kan videre utvikle elevenes selvstendighet og det vil motivere elevene til videre læring (Gustafson, 2012, s. 6).

2.2.1 En god lekse

Gustafson, Sevje & Saabye (Gustafson et al., 2012, s. 8) sier at en god lekse skal gi et godt læringsutbytte. De har kommet fram til noen kriterier som må være innfridd. Leksene må:

- Være tilpasset elevenes forutsetninger
- Ha tydelige mål
- Inneholde varierte mål
- Være modellert av læreren på forhånd.

Thomas Nordahl har også kommet fram til en rekke betingelser som må ligge til grunn for at en lekse skal være god. For at en lekse skal kunne gi et godt læringsutbytte må skolen gi lekser som elevene har store forutsetninger for å mestre på egenhånd og i et rimelig omfang (Nordahl, 2012). Det er derfor helt avgjørende at lekser gis på lærestoff som er gjennomgått av læreren på skolen, hvis ikke risikerer man at elevene får bekreftet at 'jeg er en elev som ikke mestrer' (Nordahl, 2012). For vanskelige lekser vil gi nederlag, bekreftelse på dårlig selvoppfatning og ikke minst potensielle konflikter med foreldre (Nordahl, 2012). Han skriver også at det er ikke slik at desto mer tid elever bruker på lekser desto bedre er resultatene (Nordahl, 2012).

2.2.2 Foreldrenes viktige rolle

Ifølge Nordahl finnes det god dokumentasjon på at foreldrenes støtte, engasjement og hjelp til barnas skolegang har en sterk sammenheng med elevenes prestasjoner i skolen (Nordahl, 2012). Hvordan skal man som forelder engasjere seg i barnas hjemmearbeid? Svaret på spørsmålet er kanskje enklere enn mange tror. Det kan ofte være ubehagelig å hjelpe barna med lekser, fordi foreldrene ikke er sterke nok i det eventuelle faget. Spesielt kan lekser i matematikk og språkfag være problematisk for foreldre. Derimot viser det seg at det handler mer om at foreldrene skal legge til rette, oppmuntre og involvere seg i sine barns skolearbeid.

Foreldrene kan bidra til at leksene blir prioritert foran fritidsaktiviteter, at lekser og forberedelser blir gjort på faste steder og til relativt faste tider (Nordahl, 2012). Foreldrene kan også sørge for at skolearbeid gjøres med relativt begrenset tilgang til andre distraherende medier som TV, internett, mobil og lignende (Nordahl, 2012). Det er også kjent at det er de aller yngste og de aller eldste elevene som er mest mottagelige for foreldreinvolvering (Udir, 2016, s. 2).

Foreldrenes har også en viktig rolle i leksearbeidet i teorien til Gustafson, Sevje & Saabye (Gustafson et al., 2012):

Foreldrenes interesse for det som skjer på skolen, har mye å si for barnets motivasjon for å gå på skolen. Når vi som foreldre snakker positivt om skolen og har positive forventninger til barnets læring og sosial utvikling, blir det skapt en positiv ramme rundt læringen. (s. 38)

Foreldre kan signalisere at skolen er verdt å engasjere seg i og bruke tid på, ved å engasjere seg i barnets skolearbeid (Gustafson, 2012, s. 38). Foreldrene kan være gode medspillere i barnets læringsprosess. En god innsats fra foreldrenes side vil føre til at barnet får større utbytte av skolen og leksearbeidet og tilegner seg større kompetanse i fagene (Gustafson, 2012, s. 38; Udir, 2016, s. 2).

2.3 Effekten av lekser

Lekser har en positiv effekt på elevers læring (Nordahl, 2012; Helljesen, 2015). «Elever som gjennom 10 års grunnskole har fått og gjort lekser, ligger i snitt ett år foran i læring i fag sammenlignet med de elevene som ikke har gjort hjemmearbeid» sier Thomas Nordahl (2012). I en undersøkelse gjort av Torberg Falch og Marte Rønning på effekten av lekser kom de fram til følgende resultat: Hvis en klasse fikk lekser til hver time i et fag, var effekten at 1 av 20 elever gikk opp én karakter. De har også grunn til å tro at alle elevene har blitt flinkere, mens det hos 1 av 20 ga så stort utslag at det gir bedre karakter (Helljesen, 2015). Dersom man ikke hadde hatt lekser, ville man risikert at alle hadde blitt dårligere (Helljesen, 2015). De som gjør lekser, presterer i gjennomsnitt bedre på prøver (Udir, 2016, s. 2). Dette vil også føre til at elevene får bedre karakterer. Nyttene elevene har av lekser, stiger jevnt med alderen. Jo eldre man blir, jo større blir læringsutbyttet av leksene (Udir, 2016, s. 2). Det kommer fram i flere pedagogiske undersøkelser at læringsutbyttet av lekser er mer positivt for elever som klarer

seg godt på skolen, enn for elever som i utgangspunktet sliter med skolearbeid (Udir, 2016, s. 2).

2.4 «Missing out on their childhoods»

Ifølge Alfie Kohn er lekser en byrde for foreldre (Kohn, 2006, s. 10, egen oversettelse). Ikke bare skal det etableres et fast tidspunkt og et fast sted hvor leksene skal gjøres, men oppgavene er også av det kaliber at to foreldre sliter med å løse oppgavene. Mange foreldre kommer hjem hver kveld fra sine betalte jobber og bruker resten av kvelden til å være lekseovervåkere – en stilling de aldri har bedt om å få (Kohn, 2006, s. 10, egen oversettelse). Hvis foreldre føler press fra skolene til å få barna sine til å gjøre oppgavene de er pålagt, blir dette presset videreført til barna (Kohn, 2006, s. 12, egen oversettelse). Lekser skaper også stress for barn i hverdagen. Etter en lang skoledag, er barna slitne og vil helst bruke tiden sin på andre aktiviteter enn skolearbeid. Leksene skaper derfor bare stress og frustrasjon (Kohn, 2006, s. 11-12, egen oversettelse). Kombinasjonen av stress, frustrasjon og press vil føre til familiekonflikter. Når barna sliter, vil krangler og diskusjoner forekomme mer regelmessig.

Lekser begrenser også muligheten for andre aktiviteter. Det er mindre rom for å lese for nytelsen, få nye venner og sosialisere seg med dem, trene, restituere, slappe av eller å bare være et barn (Kohn, 2006, s. 12, egen oversettelse). Kohn (2006) skriver at «de fleste barn gjør lekser og de gjør også andre ting. Men ofte er det ikke mer tid igjen til ikke-akademiske aktiviteter når alle leksene er gjort» (s. 16, egen oversettelse). Homework's a reason why children are missing out on their childhoods (Kohn, 2006, s. 3). Leksene kan også gjøre at barn mister lærelysten. Ønsket om å ville *vite* ting, blir gradvis borte og nysgjerrigheten blir kraftig svekket (Kohn, 2006, s. 18, egen oversettelse). «The longer the duration of a homework study, the less of an effect the homework is shown to have» (Kohn, 2006, s. 37). Alfie Kohn har tatt for seg over 300 forskningsprosjekter, både nasjonale og internasjonale, og han konkluderer med at i alle undersøkelsene har lekser hatt svært liten eller ingen effekt på elevenes prestasjoner i skolen (Kohn, 2006).

2.4.1 Opprettholder sosioøkonomiske forskjeller

Marte Rønning er forsker hos SSB og hun har analysert en nederlandsk spørreundersøkelse med 4000 barneskoleelever. Rønning kom fram til er at «lekser gir ikke elever med lavutdannede foreldre bedre skolerresultater. Lekser hjelper kun elever med høyutdannede foreldre. Skoleklasser som får lekser har større forskjeller i elevprestasjoner enn i leksefrie klasser» (Statistisk Sentralbyrå [SSB], 2009). Denne undersøkelsen er den første empiriske undersøkelsen som er gjort av effekten av lekser på skoleelever med forskjellig økonomisk bakgrunn. Lekser har da ingen positiv effekt på elever med vanskeligstilte foreldre og det forsterker de sosiale forskjellene (Egeland & Dahling, 2017). Forskjellene i elevprestasjonene kan potensielt oppstå eller øke allerede på barneskolenivå (SSB, 2009).

2.5 Tilpasset opplæring og motivasjon

Tilpasset opplæring handler om at opplæringen skal være tilpasset elevenes evner og forutsetninger (Imsen, 2016, s. 231). Dette prinsippet er også nedfelt i opplæringsloven § 1-3. For å forstå tilpasset opplæring knyttet til lekser, er man nødt til å forstå de ut ifra ulike læringsteorier. Fenomenet lekser skal tradisjonelt være oppgaver elevene (først og fremst) skal gjøre på egenhånd, med hjelp fra sine egne tanker. Dette er helt i tråd med de kognitivt orienterte læringsteoriene. Kognitive læringsteorier har felles at de legger vekt på de indre tankeprosessene (Imsen, 2014, s. 105). Albert Bandura er en av de mest kjente teoretikerne innenfor de kognitive læringsteoriene. Han påpekte at vi kan være våre egne læremestre i form av at vi kan danne oss forestillinger om hva vi ønsker å klare, sette egne mål og vurdere våre egne prestasjoner (Imsen, 2014, s. 110). Bandura mente også at læring skjer i et gjensidig samspill mellom atferd, personegenskaper og miljø (Imsen, 2014, s. 106). Tradisjonelt sett er lekser en arbeidsmåte som passer godt inn i det kognitive læringsteoriene. Motiverte elever kan lære mye av leksene dersom oppgavene er tilpasset deres evner og forutsetninger. «Forventinger om å lykkes med en oppgave er en viktig forutsetning for motivasjonen» (Imsen, 2014, s. 351). Spesielt vil den indre motivasjonen være viktig i leksesammenheng. Ryan & Deci (2000) skriver at en elev kan være godt motivert for å gjøre lekser på grunn av nysgjerrighet og interesse knyttet til emnet, eller fordi eleven ønsker å få anerkjennelse fra enten læreren eller foreldrene (s. 54, egen oversettelse). Indre motivasjon fører til kreativitet og læring av høy kvalitet (Ryan & Deci, 2000, s. 55). I leksesammenheng vil det være sentralt å vite hva fremmer eller svekker den indre motivasjonen.

Lekser kan også ses i sammenheng med de behavioristisk orienterte læringsteorier. Behaviorismen vektlegger at elever skal lære ved hjelp av konsekvensene av sine handlinger. Hvis en handling (lekser) fører til et vellykket resultat, er sjansen større for at denne handlingen vil bli gjentatt (Manger, 2013, s. 138). Dersom leksene ikke er tilpasset den enkelte elev, risikerer man å få en motsatt effekt. Hvis en elev ikke oppnår et vellykket resultat med leksene, kan dette føre til at leksene ikke blir gjort neste gang. Hvis en lekse ikke er gjort, blir det ofte delt ut glemmekryss eller anmerkninger. Her har vi et eksempel på en ytre motivasjon. Ønsket om å ikke få anmerkninger eller glemmekryss kan være en god ytre motivasjon for at elever faktisk gjør leksene sine. Problemet her kan være at denne typen motivasjon spiller på at frykten for å få en anmerkning, er større enn ønsket om å lære (Ryan & Deci, 2000, s. 60).

Det finnes også flere læringsteorier det er interessant å se i lys av lekser, og sosiokulturell læringsteori er en av dem. En gjennomgående oppfatning innenfor de sosiokulturelle perspektivene på læring, er at læring skjer gjennom aktivitet, dialog og interaksjon mellom mennesker. (Lillejord, 2013, s. 178). I et klasserom skjer da læring i et sosialt arbeidsfellesskap der medelever er viktige ressurser i hverandres læringsprosesser. «Sosiokulturelle teorier støtter derfor en pedagogisk praksis som baserer seg på at elevene arbeider sammen om å løse oppgaver, og at læreren følger dem i arbeidsprosessen og gir hyppige tilbakemeldinger på det de gjør» (Lillejord, 2013, s. 178). Den læringen som skjer i fellesskap med andre, danner et grunnlag for at elevene kan lære videre alene. Forholdet mellom individ og fellesskap blir derfor en vedvarende sirkel. Prinsippet om at elever bidrar med kunnskap samtidig som de blir tilført ny kunnskap var noe pedagogen og psykologen Lev Vygotsky kalte den *proksimale utviklingszone*. Den proksimale utviklingssonen utgjør forskjellen på hva et individ kan klare på egenhånd og hvor mye samme individ kan klare med hjelp (Imsen, 2016, s. 407).

2.6 Honneths anerkjennelsesteori

Honneths anerkjennelsesteori er i all vesentlighet en danningsteori, som kombinerer individuell identitetsdanning med sosialisering gjennom anerkjennelse (Jakobsen, 2013, s. 358). Honneth kunne avgrense tre avgjørende former for selvforhold: selvtillit, selvaktelse og

selvverdsettelse. For å utvikle disse tre betinget det tre forskjellige intersubjektive former for anerkjennelse:

Utviklingen av selvtilit er betinget av erfaringen av en intim ansikt-til-ansikt-ankjennelse, som Honneth kaller *kjærlighet*. Selvaktelse utvikles bare gjennom erfaring av å bli anerkjent som et prinsipielt likestilt individ i den *rettslige sfæren*. Selvverdsettelse utvikler vi som bidragsytere til et bestemt samfunnsfelleskap, det vil si som giver og mottaker av den anerkjennelsesform Honneth kaller *sosial verdsettelse* (Jakobsen, 2013, s. 358-359).

Alle disse tre formene for anerkjennelse står i et gjensidig samspill med hverandre. Hvis man får erfare alle disse formene for anerkjennelse vil man oppnå en sunn identitetsdannelse. Motsatsen til anerkjennelse er *krenkelse*. Hvis man ikke får erfare alle de tre formene for anerkjennelse kan det skade individets identitet (Jakobsen, 2013, s. 361).

Anerkjennelsesteorien har også en plass i skolen. Utdanning handler ikke bare om læreplaner og karaktergivning, men også om møter mellom elever og deres lærere. Anerkjennelse i form av følelsesmessig innlevelse og støtte er viktige ingredienser i vellykkede lærer-elev-relasjoner, særlig for svake eller utsatte barn og unge (Jakobsen, 2013, s. 363). Anerkjennelse i form av sosial verdsettelse er sterk knyttet til læringssammenhenger. Jobben til en lærer består av å gi – eller ikke gi – anerkjennelse av konkrete prestasjoner og evner (Jakobsen, 2013, s. 363). I beste fall vil dette gjøre at lærerens oppmuntring og feedback fører til bedre ytelse og glede over læring. I verste fall forsterker dårlig prestasjoner og manglende anerkjennelse hverandre i et ufruktbart læringsmiljø. Dette vil være ødeleggende for alle parter og det vil føre til manglende tro på egne evner både hos lærer og elever (Jakobsen, 2013, s. 363).

3. Metode

Formålet med undersøkelsen er å finne ut av hvilken oppfatning ungdomsskoleelever har av lekser og hvorfor *de* mener at de får lekser. For å finne ut av dette har jeg valgt å kombinere en litteraturstudie med en kvalitativ metode i form av et semistrukturert intervju.

3.1 Definisjon av metode

Metode har til hensikt å bidra med kunnskap om hvordan virkeligheten ser ut. Å bruke metode betyr å følge en bestemt vei mot et mål (Johannesen, Tufte, Christoffersen, 2016, s. 25). Metode handler også om hvordan man skal gå fram for å samle inn, analysere og tolke data. Når man bruker en samfunnsvitenskapelig forskningsmetode er det svært viktig med systematikk, grundighet og ikke minst åpenhet. Halvorsen (2008, s. 20) omtaler metode som de verktøy men kan benytte for å samle inn informasjon, og det er en måte å undersøke virkeligheten på. Metode forteller oss noe om hvordan man bør gå fram for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap (Dalland, 2012).

3.2 Valg av metoder

Her presenterer jeg de to metodene jeg har brukt i min undersøkelse, og begrunner hvorfor jeg har brukt nettopp disse.

3.2.1 Litteraturstudie

Et forskningsprosjekt starter ofte med en litteraturgjennomgang for å finne fram til den litteraturen som allerede finnes på området. Det er viktig å vise hvilken forbindelse det er mellom min egen oppgave og det arbeidet andre allerede har gjort på området (Dalland, 2012, s. 112). For å finne fram til litteratur om lekser, har jeg søkt mye på internett, blant annet ved å bruke søkeordet «lekser» på Google, noe som ga 770 000 resultater (0,38 sekunder) (Google, s.a.). Det var mindre forskning å finne i litteraturen. Dette kan være fordi lekse-forskning fortsatt er i utvikling, og det er mulig at den nyeste forskningen ikke er publisert enda (Dalland, s. 228). Når man, som student, gjennomfører en litteraturstudie lærer man seg ikke bare hva det innebærer å søke etter ny kunnskap, men også hvordan man kan endre sin egen profesjon (Axelsson, 2012, s. 205).

3.2.2 Kvalitativ metode

Kvalitativ metode har som hensikt å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2012, s. 112). Kvalitativ metode er særlig hensiktsmessig hvis vi skal undersøke fenomener som vi ikke kjenner særlig godt, og som det er forsket lite på, og når vi undersøker fenomener vi ønsker å forstå mer fylldigere (Johannesen et al., 2016, s. 28). Kvalitativt forskningsintervju åpner for å stille oppfølgingsspørsmål, be informanten om å utdype eller avklare misoppfatninger (Dalland, 2012, s. 151). Dette vil ikke være mulig i en kvantitativ undersøkelse. Lekser er et kjent fenomen i skolen, og det er forsket en del på lekser uten at det finnes noen resultater som utmerker seg spesielt. Det er også ønskelig med en fylldigere forståelse rundt dette fenomenet, og det ble derfor svært naturlig å velge en kvalitativ forskningsmetode til denne oppgaven.

3.3 Valg av informanter

Mine informanter er hentet fra en ungdomsskoleklasse på Østlandet. I denne klassen var det totalt 20 elever og jeg har valgt å intervju fem av dem. For meg var dette utvalget av informanter stort nok til å belyse min problemstilling (Johannesen et al, 2016, s. 114). Jeg har, i samråd med klassens kontaktlærer, valgt ut følgende informanter: to elever med høy måloppnåelse, to elever med middels måloppnåelse, og én elev med lav måloppnåelse. Grunnen til at vi valgt ut bare én elev med lav måloppnåelse var fordi det kun var en elev som hadde lav måloppnåelse i denne klassen. I tillegg valgte vi ut de informantene vi følte ville avgi ærlige svar. Hensikten med intervjuene var å finne ut hva disse elevene mente om lekser og læringsutbyttet av leksene. Vi ønsket ikke at informantene skulle svare det som var mest «politisk korrekt». Ut ifra formålet med undersøkelsen var disse informantene de som var mest relevante og interessante.

3.4 Gjennomføring

Jeg intervjuet alle informantene hver for seg i et eget rom. Både informantene og foreldrene deres hadde levert et samtykkeskjema på forhånd hvor både problemstilling og spørsmål ble presentert. Informantene stilte derfor litt bedre forberedt. Intervjuet ble startet med en

forklaring av begrepet «læringsutbytte», ettersom dette begrepet kan være litt vanskelig å forstå. Informantene fikk også satt tankene på «rett» spor før resten av intervjuet ble gjennomført.

Jeg valgte å skrive ned svarene til informantene rett etter de hadde svart på spørsmålene. Deretter repeterte jeg svaret for informantene for å forsikre meg om at de hadde gitt meg et ærlig svar. På denne måten ble informantene tvunget til å reflektere over sine egne svar. Det var også en fin måte å unngå misforståelser på. Noen vil mene at man risikerer å gå glipp av informasjon ved å skrive ned svarene med en gang, men spørsmålene mine var relativt enkle og svarene jeg fikk var heller ikke veldig lange. Jeg stilte også noen oppfølgingsspørsmål der det var naturlig å gjøre det.

3.5 Kritikk av egen metode

Det finnes flere grunner til å være kritisk til min undersøkelse. Jeg har et veldig snevert utvalg av informanter og dette kan påvirke resultatet. Det kan tenkes at totalbildet av undersøkelsen hadde sett helt annerledes ut dersom jeg hadde intervjuet hele klassen. I tillegg valgte jeg og kontaktlæreren informanter ut ifra våres oppfatning av elevgruppa. Det er ingen garanti for at våres oppfatninger stemmer overens med realiteten, og resultatene kunne vært annerledes om vi hadde valgt noen andre informanter. Samtidig hadde kontaktlæreren hatt disse elevene i nesten to år, og hennes oppfatninger vil stemme nokså godt. Min undersøkelse tar for seg kun noen elever fra én skole på Østlandet. For å få et mer presist resultat kunne jeg ha intervjuet elever fra flere forskjellige skoler, noe som selvfølgelig ville krevd mer tid. På tross av disse punktene synes jeg at intervjuet ga meg interessante og nyttige svar som passer godt inn i oppgaven min.

4. Presentasjon av funn

I dette kapitlet vil jeg presentere mine funn fra intervjuene. Intervjuguiden ligger som vedlegg i slutten av oppgaven.

4.1 Analyse av informantenes svar

Da jeg spurte informantene om hvorfor *de* trodde at de gjorde lekser, var svarene noe varierende. Tre av informantene svarte at leksene var til for å repetere ting hjemme og de kunne lære seg å jobbe selvstendig med ting de har gjort i fellesskap på skolen. De mente også at lekser er en fin måte å finne ut hva man egentlig kan og eventuelt hva man trenger hjelp med. Det tyder på at disse informantene har en positiv holdning til lekser, og de virker motiverte for skolen. De to andre informantene hadde et litt annet syn på lekser. Den fjerde informanten mente at man gjorde lekser for å huske ting lengre, samtidig som informanten presiserte at han/hun kun gjorde de leksene som var viktige. Den femte informanten mente at leksene var en metode lærerne brukte for at elevene skulle lære og «ikke bare sitte på sosiale medier». Jeg fikk inntrykk av at de to siste informantene ikke var like motivert for å gjøre lekser som de tre andre.

Svarene på det første spørsmålet varierte noe, men svarene på andre spørsmål var jevnt over ganske like. De fikk spørsmål om lekser øker deres læringsutbytte. Alle informantene var relativt enige om at lekser ikke gjorde at de lærte mer, men at de lærte ting bedre. Leksene deres var mye repetisjon av stoff de hadde gjennomgått på forhånd. De presiserte at lekser i matematikk var hjelpsomt fordi de fikk testet hvor mye de hadde lært på skolen. For disse informantene var ikke lekser en metode for å lære mer, men det var en måte å lære ting bedre på. Selv informanten som mente lekser var til for å holde elever unna sosiale medier, mente at man lærte ting bedre av å gjøre lekser. Disse svarene overrasket meg positivt. På forhånd forventet jeg egentlig at svarene skulle variere noe mer med tanke på at jeg hadde valgt ut informanter fra forskjellig grad av måloppnåelse. Jeg vil gå nærmere inn på disse svarene i drøftingskapitlet.

5. Drøfting

Leksedebatten har pågått i mange år uten at det er enighet om hvilken effekt lekser har. Foreldre, skoleforskere, lærere og elever diskuterer mye seg imellom og det er liten tvil om at meningene er mange og forskjellige. Vi skal nå rette et kritisk blikk på de argumentene som finnes i teorien og se om vi kan komme fram til et svar på problemstillingen. Vi skal også se på intervjuet i lys av teorien.

5.1 Repetisjon av kjent stoff

Lekser skal være repetisjon av allerede kjent stoff. Dette presiserer Gustafson et al. (2012) i sine fire prinsipper for hva en god lekse er. De får også støtte av Nordahl (2012) som sier at det er helt avgjørende at lekser gis på lærestoff som er gjennomgått av læreren på skolen. Dette er argumenter som gir mening. Det sier seg selv at hvis elevene for eksempel får matematikklekser som handler om statistikk uten at dette temaet er gjennomgått av læreren på forhånd, så vil majoriteten av elevene få bekreftet at 'jeg er en elev som ikke mestrer'. For vanskelige lekser gir nederlag, bekreftelse på dårlig selvoppfatning og det kan gi potensielle konflikter med foreldrene (Nordahl, 2012). Hvis vi sammenligner dette med resultatene jeg fikk i intervjuet, betyr dette at læreren i klassen hvor informantene mine er elever, er helt i tråd med det Gustafson et al. (2012) og Nordahl (2012) sier om lekser. De presiserte at leksene var repetisjon av ting de hadde gjennomgått på skolen. At leksene er bestått av kjent stoff er positivt, men det finnes også grunnlag for å si at leksene ikke var gode. To av informantenes svar tyder på at oppgavene som ble gitt, ikke var godt nok tilpasset alle elevenes forutsetninger. To av informantene mente at leksene var en måte å finne ut hva man måtte jobbe mer med. Det betyr at de ikke har mestret leksene på egenhånd, rett og slett fordi oppgavene var for vanskelige. Leksene var helt sikkert tilpasset for de fleste elevene i klassen, men ikke alle.

I intervjuene med elevene, svarte samtlige at leksene var repetisjon av ting de allerede hadde gjort på skolen. Både Nordahl (2012) og Gustafson et al. (2012) sier begge at det er avgjørende at lekser gis på lærestoff som er gjennomgått av læreren på skolen. Det finnes mange typer læring, men hvilken type læring kan man egentlig knytte til leksene? På den ene siden kan lekser være *mengdelæring*. I matematikk kan en lekse være å pugge gangetabellen og i språkfagene kan en lekse være å pugge glosser. Leksene til mine informanter handlet mer om

å løse oppgaver og vise forståelse rundt et gitt tema, altså var det ikke mengdelæring som var fokuset her. Dette kan ha med å gjøre at de var elever på ungdomsskolen. Hvis informantene mine hadde gått på barneskolen, hvor mye handler om automatisering, kan det tenktes at leksene hadde spilt mer på mengdelæringen. På den andre siden kan lekser være *dybdelæring*. Informantene mine svarte i intervjuet at de ikke lærte *mer* av leksene, men at de lærte ting *bedre*. En informant eksemplifiserte det slik: «Vi gjennomgår ofte et tema på skolen, og får oppgaver knyttet til dette temaet i lekser. Da må vi gå mer i dybden og ofte bruke andre kilder enn læreboka for å lære enda mer om dette temaet» (personlig kommunikasjon, 3. mars 2017). Lekser kan knyttes til flere typer læring, men på ungdomsskolen handler leksene ofte om dybdelæring¹.

5.2 Effekten av lekser

Når vi ser på de ulike undersøkelsene som Nordahl (2012) og Torberg Falch og Marte Rønning (Helljesen, 2015) har gjort på effekten av lekser, kommer de fram til ganske interessante svar. De har litt forskjellige resultater på akkurat *hvor* mye effekt leksene har på elevenes læringsutbytte. Nordahl sin undersøkelse strekker seg over en mye lengre periode, hele grunnskolen, mens Torberg Falch og Marte Rønnings undersøkelse går over et skoleår. Uavhengig av lengden på studien, så kommer begge undersøkelsene fram til at lekser har en positiv effekt på elevers læringsutbytte. Den største effekten finner vi hos Nordahl. Der utgjør leksene en forskjell på ett år med læring. Ved å gjøre lekser gjennom hele grunnskolen, tjener man ett år ekstra med læring kontra de som ikke har gjort lekser i løpet av grunnskolen. Det er også verdt å merke seg det Udir (2016) skriver om at læringsutbyttet av lekser er mer positivt for elever som klarer seg godt på skolen, enn for elever som i utgangspunktet sliter med skolearbeid. Disse resultatene stemmer også godt overens med resultatene jeg fikk i intervjuet mitt elever med ulik måloppnåelse i fagene. De to informantene som var mest kritisk til lekser, var også de to som hadde på lav og middels måloppnåelse i fagene. Det vi kan trekke ut ifra disse resultatene er at lekser utgjør kanskje ikke noen store målbare forskjeller i læringsutbytte hvis man måler etter ett år, men hvis man måler forskjellen etter fullført grunnskole, vil forskjellen utgjøre betydelig mer.

¹ For mer informasjon om dybdelæring, les gjerne Kunnskapsdepartementet (2015). *Fag – Fordypning – Forståelse: en fornying av kunnskapsløftet*. (Meld. St. 28, 2015-2016). Oslo: Departement.

Alfie Kohn var, som nevnt i teoridelen, ikke like positiv til lekser. Hovedargumentene til Kohn er at lekser fører til stress, frustrasjon og press som vil føre til familiekonflikter – når barna sliter vil krangler og diskusjoner forekomme regelmessig (Kohn, 2006, s. 12). Det at lekser begrenser muligheten for andre aktiviteter, er nok gjenkjennbart for de fleste elever og foreldre. Det er selvfølgelig forståelig at barna heller vil være ute i sola og drive med aktiviteter som interesserer dem, heller enn å sitte inne med lekser. Den følelsen har antageligvis alle følt på i løpet av sin egen skolegang. Alfie Kohn skriver også at lekser bidrar til at barna mister barndommen sin (Kohn, 2006, s. 3). Han underbygger dette med at det ikke er igjen mer tid til andre aktiviteter etter at leksene er ferdige. Problemet her er kanskje ikke leksene i seg selv, men at leksene ikke er formulert av læreren på forhånd på bakgrunn av elevenes forutsetninger. Nordahl (2012) sier at leksene skal være i et moderat omfang og eleven skal ha store muligheter for å klare dem på egenhånd. Det finnes også grunner til å være kritisk til resultatene Kohn trekker fram i sin bok *The Homework Myth*. Han bruker mange sitater fra frustrerte foreldre med barn i skolen for å styrke sine funn – spørsmålet er om dette er gode og troverdige kilder å bruke i en bok hvor man skal presentere funn fra forskningsrapporter. Kohn har sett på resultatene på over 300 forskningsprosjekter og på bakgrunn av de resultatene har han konkludert med at lekser har svært liten eller ingen effekt på elevenes prestasjoner i skolen (Kohn, 2006). Prosjektene Kohn har tatt for seg begynner å bli noen år gamle, de eldste ble publisert på midten av 1950-tallet. Det betyr nødvendigvis ikke at resultatene hans har «gått ut på dato», men det kan hende at resultatene hadde vært annerledes dersom alle undersøkelsene var gjort på totusentallet.

5.3 Foreldre og lekser

Som det står i teoridelen finnes det god dokumentasjon på at foreldrenes støtte, engasjement og hjelp til barnas skolegang har en sterk sammenheng med elevenes prestasjoner på skolen (Nordahl, 2012). Gustafson et al (2012) støtter det Nordahl skriver om foreldrenes rolle i leksearbeid: Når vi som foreldre snakker positivt om skolen og har positive forventninger til barnets læring, blir det skapt en positiv ramme rundt læringen (s. 38). Foreldre som har en negativ holdning til skolen påvirker barnas oppfatning mye. En negativ holdning vil skape en negativ ramme rundt læringen. Om en forelder sier til barnet sitt at «du trenger ikke gjøre leksene dine fordi du lærer ingenting av det uansett», så vil barnet sitte igjen med en oppfatning

av et lekser er unødvendig og bortkastet tid. Foreldre kan bidra til at lekser blir prioritert foran fritidsaktiviteter, og at leksene blir gjort uten tilgang til distraherende medier (Nordahl, 2012). Barna trenger gode forbilder og rollemodeller i oppveksten sin, og foreldrene utgjør som oftest disse. Det er derfor viktig at de tar dette ansvaret på alvor. Å være negativ til skole og utdanning vil være i strid med dette. Om vi ser på statistikk over foreldrenes utdanningsnivå og hvilke elever som ikke velger å fullføre videregående utdanning, er det en klar sammenheng. 88 % av elever med foreldre som har lang høyere utdanning, fullfører videregående opplæring. Kun 49 % av elever med foreldre som kun har grunnskoleutdanning har fullført videregående opplæring i løpet av 5 år (SSB, 2016). Med andre ord betyr det at barn med foreldre som er positive til skolearbeid er bedre rustet for skole og leksearbeid, enn de barna med foreldre som kun har grunnskoleutdanning. Det er også gode tall på at lekser er med på å opprettholde sosioøkonomiske forskjeller.

5.4 Anerkjennelse og læringsteorier

Som nevnt i teoridelen kan også anerkjennelse knyttes til lekser. Dette er en viktig teoretisk ramme å sette leksedebatten inn i. En teori det kan være spennende og interessant å se på lekser i lys av er Axel Honneth sin anerkjennelsesteori. Denne anerkjennelsesteori er ikke designet for skolen, men det er en teori som gjelder mennesket – ikke skolefenomen. På den ene siden kan lekser fremme sosial verdsettelse når en elev får anerkjennelse fra enten foreldre eller lærer for å ha gjort leksene sine (Ryan & Deci, 2000, s. 54). Når leksene fungerer vil elevene få sosial verdsettelse fordi de føler seg som bidragsyttere til et bestemt samfunnsfelleskap, altså klassen. Det vil si at lekser kan faktisk være med på å skape en sunn identitetsdannelse (Jakobsen, 2013, s. 361). For at leksene skal fungere, er man også avhengig av at elevene er motiverte for å gjøre leksene. Ryan & Deci (2000) skriver at den indre motivasjonen er spesielt viktig fordi indre motivasjon fører til kreativitet og læring av høy kvalitet. Å gi elevene anerkjennelse for å ha gjort leksene sine kan øke elevenes indre motivasjon. Elever med en høy indre motivasjon vil oppleve en bedre læring (s. 55-60). På den andre siden kan lekser også være en krenkelse. Hvis en elev ikke får oppleve de tre formene for anerkjennelse kan det skade elevens identitet (Jakobsen 2013, s. 361). Elever som ikke gjør leksene sine, blir ofte straffet med en anmerkning eller et glemmekryss. Ønsket om å ikke få glemmekryss utgjør en ytre motivasjon for at elevene gjør leksene sine. Problemet med denne typen motivasjon er at den spiller på at frykten for å få en anmerkning, er større enn ønsket om å lære (Ryan & Deci, 2000, s. 60). I slike situasjoner forsterker dårlige prestasjoner og manglende anerkjennelse

hverandre i er ufruktbart læringsmiljø. Det vil være ødeleggende for alle parter og det vil føre til manglende tro på egne evner (Jakobsen, 2013, s. 363). Det er mange grunner til å tro at den indre motivasjonen hos hver enkelt elev spiller en viktig rolle for å avgjøre om leksene fungerer eller ikke.

Lekser kan også sees i lys av læringsteorier. De sosiokulturelle perspektivene står sterkt i den norske skolen i dag. Det er stor tro på at læring skjer gjennom aktivitet, dialog og interaksjon mellom mennesker (Lillejord, 2013, s. 178). Lekser har derimot i lang tid vært oppgaver elevene skal gjøre på egenhånd etter skoletid. Med andre ord betyr det at lekser ikke er helt i tråd med de sosiokulturelle perspektivene på læring. Derimot kan elever som gjør lekser sammen få et større utbytte av leksene. Dette er et godt eksempel på det Lev Vygotsky kalte den proksimale utviklingssone. Den proksimale utviklingssone utgjør forskjellen på hva et individ kan klare på egenhånd og hvor mye samme individ kan klare med hjelp (Imsen, 2016, s. 407). Det finnes flere forskjellige perspektiver innenfor det sosiokulturelle og noen mener at læringen som skje i fellesskap med andre, danner et grunnlag for at elevene kan lære videre alene. Her vil leksene være mer i tråd med teorien. Læreren gjennomgår lærestoff på skolen og dette danner grunnlaget for at elevene kan lære mer når de kommer hjem og skal arbeide med leksene. De fleste sosiokulturelle perspektivene vil være negative med lekser ettersom de tror på at læring skjer i samspill med andre, men det finnes også perspektiver som åpner for at lekser kan fungere.

6. Konklusjon

I denne oppgaven har vi sett på både positive og negative sider ved lekser. Vi har også gått i dybden av teorien knyttet til fenomenet ved å se på hva slags pedagogiske – og menneskelige – begreper som kan påvirke læringsutbyttet av leksene. Konklusjonen er at det finnes ingen åpenbare grunner til å avskaffe denne gamle tradisjonen helt enda. For å øke læringsutbyttet av lekser, må vi kombinere Gustafson et al. (2012) og Nordahl (2012) sine teorier om hva gode lekser er, sammen med god foreldreinvolvering. Det vil si at leksene må være tilpasset elevenes forutsetninger, de skal ha tydelige og varierte mål, de må være modellert av læreren på forhånd og de må være av et moderat omfang. Samtidig må foreldrene vise interesse og engasjement, og skape gode og faste rutiner i hjemmet slik at leksene kan gjøres uten forstyrrelser (Nordahl, 2012). Dette støttes også i Honneth sin anerkjennelsesteori, da spesielt den sosiale verdsettelsen som er sterkt knyttet til læringssammenhenger (Jakobsen, 2013, 363). Dersom alt dette blir gjort, vil leksene øke elevenes forståelse i faget og dermed øke læringsutbyttet. Denne økningen i læringsutbyttet kan altså føre til at eleven går opp én hel karakter i de ulike fagene. Dette støttes av det Udir (2016) skriver om at elever som gjør lekser, presterer i gjennomsnitt bedre på prøver (s. 2). Å arbeide med lekser er en tidkrevende og langsiktig prosess – både for elever, foreldre og lærere – men det finnes altså gode resultater fra forskningen som tilsier at lekser kan øke læringsutbyttet til elevene dersom de blir gjort på riktige premisser.

Lekser er kanskje ikke det mest spennende å drive med for barn og ungdom etter skoletid, men de bidrar faktisk til at den faglig forståelse øker. Selv om leksene ofte kan oppfattes som unødvendige akkurat der og da, så kan faktisk den tiden du bruker på lekser utgjøre forskjellen som gjør at du går opp en karakter i fagene. Nordahl (2012) sier at «elever som gjennom 10 års grunnskole har fått og gjort lekser, ligger i snitt ett år foran i læring i fag sammenlignet med de elevene som ikke har gjort hjemmearbeid». Leksene kan også oppleves som en hindring i hverdagen når eleven helst skulle vært ute og spilt fotball, men som William Shakespeare en gang sa: «Når enden er god, er allting godt».

Litteraturliste

Axelsson, Å. (2012). Litteraturstudie. I M. Granskär (Red.) & B. Höglund-Nielsen (Red.), *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård* (s. 203-220). Sverige: Studentlitteratur.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Egeland, L & Dahling, E. (2017). Lekser på skolen betyr ikke mindre tid til annen aktivitet. *Tønsberg Bladet*. Hentet fra <https://www.tb.no/meninger/skole/politikk/lekser-pa-skolen-betyr-ikke-mindre-tid-til-annen-aktivitet/o/5-76-465877>

Google (s.a.). Lekser. Hentet 28. Mars 2017, fra https://www.google.no/?gfe_rd=cr&ei=7iTaWOiZDePk8AedlLT4Dg&gws_rd=ssl#q=lekser&*

Gustafson, T., Sevje, G., & Saabye, M. (Red.). (2012). *Lekser og leksehjelp: på skolen og hjemme*. Oslo: PEDLEX Norsk Skoleinformasjon.

Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet: en innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. Utg.). Oslo: Cappelen Forlag

Haug, P. (2012). Elementer fra skolens historie. I M. B. Postholm, E. Munthe & R. Krumsvik (Red.), *Lærere i skolen som organisasjon* (s. 23-44). Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget

Helljesen, V. (2015). *Forsker: - Lekser har en positiv effekt*. Hentet fra https://www.nrk.no/norge/forsker_-lekser-har-en-positiv-effekt-1.12612746

Imsen, G. (2014). *Elevens verden: innføring i pedagogisk psykologi* (5. utg.). Oslo: Universitetsforlaget

Imsen, G. (2016). *Lærerens verden: innføring i generell didaktikk* (5. utg.). Oslo: Universitetsforlaget

Jakobsen, J. (2013). Axel Honneth: Anerkjennelse, danning og utdanning. I Straume, I. S. (Red.), *Danningens filosofihistorie* (s. 354-367). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Johannesen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Oslo: Abstrakt forlag AS

Kohn, A. (2006). *The Homework Myth: Why Our Kids Get Too Much of a Bad Thing*. Amerika: Da Capo Books

Kunnskapsdepartementet. (2010). *Motivasjon – Mestring – Muligheter: Ungdomstrinnet*. (St.meld. nr. 22, 2010-2011).
<https://www.regjeringen.no/contentassets/0b74cdf7fb4243a39e249bce0742cb95/no/pdfs/stm201020110022000dddpdfs.pdf>

Lillejord, S. (2013). Læring som en praksis vi deltar i. I T. Manger, S. Lillejord, T. Nordahl & T. Helland, *Livet i skolen 1: Grunnbok i pedagogikk og elevkunnskap: Undervisning og læring* (2. utg., s. 176- 209). Bergen: Fagbokforlaget.

Manger, T. (2013). Motivasjon og læring. I S. Lillejord, T. Manger & T. Nordahl, *Livet i skolen 2: Grunnbok i pedagogikk og elevkunnskap: Lærerprofesjonalitet* (2. utg., s. 132-167). Bergen: Fagbokforlaget.

Nordahl, T. (2012). *Er det behov for lekser?* Hamar Arbeiderblad. (Kronikk av Thomas Nordahl i HA).

Opplandsarkivet avd. Maihaugen. (s.a.). *Kort skolehistorie i Norge fram til ca 1900*. Hentet fra <http://opam.no/skolehistorie/no/kort-skolehistorie/>

Opplæringsloven, LOV-1998-07-17-61. (2017). Hentet fra <https://lovdata.no/>

Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54-67. Hentet fra <https://mmrg.pbworks.com/f/Ryan,+Deci+00.pdf>

Statistisk Sentralbyrå (2009). *Lekser øker sosiale forskjeller*. Henter fra <https://www.ssb.no/forskning/offentlig-okonomi/utdanningsokonomi/lekser-oeker-sosiale-forskjeller>

Statistisk Sentralbyrå (2016). *Gjennomføring av videregående opplæring, 2010-2015*. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/vgogjen/aar>

Torbergsen, A.M. (2015). *Lekser – en gammel tradisjon eller en nødvendighet i den norske skolen?* (Masteroppgave, Universitetet i Tromsø). Hentet fra <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/8112/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Utdanningsdirektoratet (2014). *Lekser*. Hentet fra <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Leksehjelp/Adgang-til-bruk-av-lekser/>

Utdanningsdirektoratet (2016). *Tall & forskning #1 2016*. Hentet fra <http://tallogforskning.udir.no/wp-content/uploads/pdf/riktig-bruk-av-lekser-er-viktig-for-elevenes-laering.pdf>

7. Vedlegg

7.1 Samtykkeskjema

Christian Jacobsen

Hamar, 20.02.2017

E-postkontakt: christian-jacobsen-94@hotmail.com

Tlf.: 917 01 034

Til foreldre/foresatte hos: _____

Vedrørende intervju til bacheloroppgave om lekser og lekseres læringsutbytte

Jeg skal forske på hvordan lekser kan brukes på en læringsfremmende måte. For å få kunnskap om dette, ønsker jeg å intervjuer noen elever om deres opplevelser knyttet til lekser. Elevene vil få spørsmål om de føler lekser er læringsfremmende eller ikke, samt hvorfor de gjør lekser. Alle svarene vil anonymiseres.

Ettersom elevene er under 18 år, trenger jeg din/deres skriftlige tillatelse for at jeg skal kunne gjennomføre intervjuer, og for at jeg skal kunne bruke elevenes svar i min forskning. Dette er en del av arbeidet mitt med en bacheloroppgave ved Høgskolen i Innlandet.

Deltakelse er frivillig, og eleven kan trekke seg når som helst uten begrunnelse.

Hilsen Christian Jacobsen

Samtykkeskjema

Jeg har mottatt skriftlig informasjon om forskningsprosjektet og bekrefter at jeg er villig til å la mitt barn delta i prosjektet.

..... (sted, dato og underskrift)

Om personvern

Når det gjelder personopplysninger og personvern, vil jeg gjøre oppmerksom på følgende: Jeg har taushetsplikt, og alle opplysninger som samles inn vil bli behandlet konfidensielt. Som forsker plikter man å behandle informanter og materiale med respekt og i samsvar med faglige og forskningsetiske standarder.

Som forskere forplikter jeg meg også til å:

- følge normale retningslinjer for etikk i forskningsarbeid, jfr. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (1999): *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, jus og humaniora*.
- sørge for at utskrifter fra intervjuer og feltnotater oppbevares på en forsvarlig måte slik at uvedkommende ikke kan få tilgang.

7.2 Intervjuguide

- Hvorfor tror du at du gjør lekser?
- Synes du lekser øket ditt læringsutbytte? Begrunn svaret ditt.